

ประชากรของเม่นทะเลหนามดำ *Diadema setosum* (Leske, 1778)

ในแนวปะการังบริเวณหมู่เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

Populations of sea urchin *Diadema setosum* (Leske, 1778) on reefs
at Mu Ko Samae San, Sattahip, Chon Buri Province.

นิตติ วงศ์เทพวานิชย์^{1*}, สุชานา ชวนิชย์² และวรรณพ วิทยาญจน์³

Niti Wongthepwanit^{1*}, Suchana Chavanich² and Voranop Viyakarn³

¹ นิสิตปริญญาโท, ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Master Student, Department of Marine Science, Faculty of Science, Chulalongkorn University.

^{2,3} รองศาสตราจารย์ ดร., กลุ่มการวิจัยชีววิทยาแนวปะการัง ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะวิทยาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{2,3} Associate Professor Dr., Reef Biology Research Group, Department of Marine Science,
Faculty of Science, Chulalongkorn University.

* Corresponding author, E-mail: n.wongthepwanit@hotmail.com

บทคัดย่อ

เม่นทะเลหนามดำ *Diadema setosum* เป็นสัตว์ทะเลไม่มีกระดูกสันหลังซึ่งสามารถครูดกินสาหร่ายบนแนวปะการัง อันเป็นการเพิ่มพื้นที่ในการลงเกาะของตัวอ่อนปะการัง ขณะเดียวกัน เม่นทะเลหนามดำยังสามารถครูดกินปะการังได้เช่นกัน งานวิจัยนี้จึงศึกษาประชากรของเม่นทะเลหนามดำ *D. setosum* และลักษณะการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการัง ในบริเวณหมู่เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยทำการวางแนวสำรวจ (line transect) ตามแนวปะการัง จากผลการศึกษา พบจำนวนเม่นทะเลหนามดำมากที่สุดที่เกาะเตาหม้อและน้อยที่สุดที่เกาะจรเข้ (10.3 และ 0.2 ตัวต่อตารางเมตรตามลำดับ) สำหรับสัดส่วนการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการังนั้น พบว่า แนวปะการังที่เกาะหมู เกาะจรเข้ และ เกาะแรด มีเปอร์เซ็นต์การครอบคลุมพื้นที่ของปะการังแข็งมากที่สุด 3 อันดับแรก (70.2, 56.7 และ 54.0% ตามลำดับ) ขณะที่เกาะเตาหม้อ เกาะแสมสาร และเกาะจวง พื้นที่ครอบคลุมส่วนใหญ่เป็น พื้นหิน พื้นทราย/โคลน และซากปะการัง ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม บริเวณหมู่เกาะแสมสารโดยรวมทุกพื้นที่ ยังคงมีปะการังแข็งครอบคลุมพื้นที่แนวปะการังส่วนใหญ่ (32.4%) แต่ไม่แตกต่างทางสถิติกับการครอบคลุมพื้นที่โดย พื้นหิน พื้นทราย/โคลน และ ซากปะการัง (23.5, 22.9 และ 15.3% ตามลำดับ)

คำสำคัญ: เม่นทะเลหนามดำ *Diadema setosum*, การครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการัง,
หมู่เกาะแสมสาร

Abstract

Sea urchin is one of the bioeroders that can have an influence on reefs. In this study, the population of sea urchin *Diadema setosum* on reefs at Mu Ko Samae San, Sattahip, Chon Buri Province was investigated. In addition, the substrate compositions (percentage coverage) in each reef were determined by using a line transect method. The results showed that the highest and lowest numbers of sea urchins were found at Ko Tao Mo (10.3 individuals m^{-2}) and Ko Chorakhe (0.2 individuals m^{-2}) respectively. The highest percentage coverage of hard corals was found at the reefs of Ko Mu (70.2%), Ko Chorakhe (56.7%) and Ko Raet (54.0%) respectively. Moreover, the highest ratio of percentage coverages at Ko Tao Mo, Ko Samae San and Ko Chuang was rocks, followed by sand/mud and coral rubbles respectively. Overall, at Mu Ko Samae San, the percentage of hard coral coverage (32.4%) was the highest, but there was no significant difference when compared with other compositions (rocks, sand/mud and coral rubbles).

Keywords: sea urchin *Diadema setosum*, coral coverage, Mu Ko Samae San

บทนำ

แนวปะการังมีบทบาทสำคัญต่อระบบนิเวศทางทะเล เช่น เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งหลบซ่อนศัตรู แหล่งอาหารของสิ่งมีชีวิตในทะเล ทำให้ระบบนิเวศในแนวปะการังมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ในปัจจุบันพบความเสื่อมโทรมของแนวปะการังที่เพิ่มขึ้น ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการกระทำของมนุษย์ มลพิษทางทะเล สภาวะโลกร้อน รวมถึงการกัดกร่อนของสิ่งมีชีวิตในทะเล เช่น หอย 2 ฝา หนอนท่อ ดาวมงกุฎหนาม ปลานกแก้ว และเม่นทะเลหนามดำ เป็นต้น

เม่นทะเลหนามดำ *Diadema setosum* (Leske, 1778) เป็นสัตว์ทะเลไม่มีกระดูกสันหลัง มีลักษณะการกินอาหารแบบการครูดกิน โดยทั่วไปบทบาทสำคัญในแนวปะการังของเม่นทะเลหนามดำ ได้แก่ การครูดกินสาหร่ายในแนวปะการัง อันเป็นการเพิ่มพื้นที่ในการลงเกาะของตัวอ่อนปะการัง ขณะเดียวกัน เม่นทะเลหนามดำยังสามารถครูดกินปะการังด้วย โดยจัดเป็นสัตว์ที่สามารถครูดกินปะการังได้มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ชนิดอื่นที่มีลักษณะการกินแบบเดียวกัน จากการที่พบเม่นทะเลหนามดำ *D. setosum* เป็นจำนวนมากในระบบนิเวศแนวปะการังบริเวณหมู่เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จึงทำการศึกษานานาชาติของประชากรของเม่นทะเลหนามดำ *D. setosum* และสำรวจสัดส่วนการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการัง ในบริเวณดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาจำนวนประชากรของเม่นทะเลหนามดำ *D. setosum* และศึกษาสัดส่วนการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการัง ในบริเวณหมู่เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ปะการังเป็นสัตว์ทะเลไม่มีกระดูกสันหลัง มีโครงสร้างแข็งซึ่งเกิดจากการสะสมของแคลเซียม และมีการอาศัยร่วมกันแบบพึ่งพา (symbiotic) กับสาหร่ายเซลล์เดียวขนาดเล็กที่เรียกว่า สาหร่ายซูแซนเทลลี (zooxanthellae) โดยปะการังได้รับพลังงานจากการสังเคราะห์ด้วยแสงของสาหร่ายดังกล่าว (Buddemeier et al., 2004) พบการกระจายของปะการังตามแนวชายฝั่งบริเวณเขตร้อนเป็นส่วนใหญ่ และมีบทบาทที่สำคัญต่อระบบนิเวศทางทะเล เช่น เป็นแหล่งอาหาร แหล่งหลบซ่อนของสัตว์น้ำ เป็นต้น (Freiwald, 2004) ทั้งนี้ มีรายงานว่าสิ่งมีชีวิตประมาณ 25% ของมหาสมุทรอาศัยอยู่ในแนวปะการัง (Knowlton, 1992)

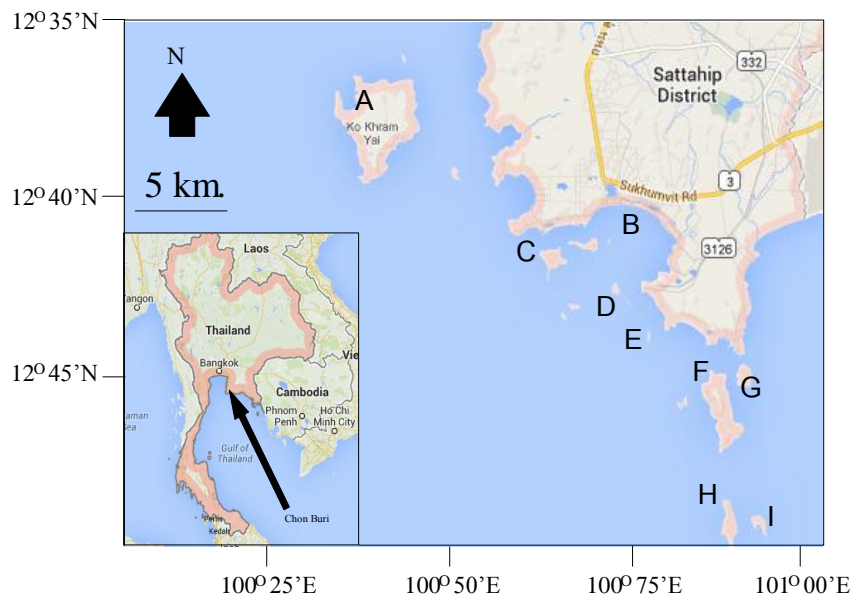
จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่พบการเสื่อมโทรมของแนวปะการังมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต และมีแนวโน้มของการเสื่อมโทรมที่เพิ่มขึ้นอีกในอนาคต โดยมีสาเหตุหลายประการ เช่น การกระทำของมนุษย์ มลพิษทางทะเล สภาวะโลกร้อน และการรบกวนจากสิ่งมีชีวิตอื่น ในทะเล เป็นต้น (Cesar et al., 2004) ทั้งนี้ การรบกวนปะการังที่เกิดจากสิ่งมีชีวิตอาจเกิดในลักษณะการถูกรบกวนโดยสาหร่าย (Jompa and McCook, 2002) หรือถูกกัดกร่อนจากเพรียง ดาวมงกุฎหนาม ปลานกแก้ว และเม่นทะเลหนามดำ เป็นต้น (Keesing and Lucas, 1992; Mokady et al., 1996; Birkeland, 1997; Gregson et al., 2008)

เม่นทะเล *D. setosum* เป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังซึ่งมีบทบาทในแนวปะการัง โดยทำหน้าที่เปิดพื้นผิวในการลงเกาะให้แก่ตัวอ่อนปะการัง อันเป็นการควบคุมปริมาณสาหร่ายที่ครอบคลุมปะการังโดยการกิน เป็นต้น (Coppard and Campbell, 2005; Hopkins, 2009) ปัจจุบันพบว่า การที่จำนวนของเม่นทะเลลดลงเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้การครอบคลุมพื้นที่ของปะการังลดลงด้วย เนื่องจากขาดสิ่งมีชีวิตที่สามารถควบคุมปริมาณสาหร่ายได้ จึงทำให้สาหร่ายมีปริมาณเพิ่มขึ้นและครอบคลุมแนวปะการังได้อย่างรวดเร็ว (Chiappone et al., 2002)

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. สถานที่ศึกษา

ทำการศึกษาบริเวณแนวปะการังหมู่เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี รวม 9 พื้นที่ ได้แก่ เกาะคราม หาดดงตาล (อ่าวสัตหีบ) เกาะเตาหม้อ เกาะหมู เกาะจรเข้ เกาะแสมสาร เกาะแรด เกาะจวง และเกาะจาน (ภาพประกอบที่ 1)

ภาพประกอบที่ 1 พื้นที่ศึกษาบริเวณหมู่เกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตตหีบ จังหวัดชลบุรี รวม 9 พื้นที่ ประกอบด้วย A) เกาะคราม; B) หาดดงตาล (อ่าวสัตตหีบ); C) เกาะเตาหม้อ; D) เกาะหมู; E) เกาะจรเข้; F) เกาะเสม็ดสาร; G) เกาะแรด; H) เกาะจวง; และ I) เกาะจาน

2. การศึกษาประชากรของเม่นทะเลหนามดำและการครอบคลุมของพื้นที่ผิวในแนวปะการัง

วางแนวสำรวจ (line transect) ตามแนวปะการัง (ภาพประกอบที่ 2) ความยาว 50 เมตร จำนวน 3 แนวสำรวจต่อพื้นที่ นับจำนวนประชากรเม่นทะเลหนามดำโดยนับรวมในพื้นที่ด้านข้างของแนวสำรวจห่างออกไปด้านละ 2 เมตร เพื่อคำนวณจำนวนประชากรเม่นทะเลหนามดำต่อพื้นที่ และทุก ๆ 0.5 เมตรของแนวสำรวจ นอกจากนั้น ทำการจำแนกลักษณะการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการัง โดยระบุพื้นที่ดังกล่าว เป็น ปะการังแข็ง สาหร่าย ฟันหิน ซากปะการัง ฟันทราย/โคลน และอื่น ๆ (เช่น ปะการังอ่อน ฟองน้ำ หรือลักษณะต่าง ๆ ของพื้นที่) จากนั้น จึงนำข้อมูลดังกล่าวมาคำนวณเป็นร้อยละของการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการังนั้น ๆ

ภาพประกอบที่ 2 การวางแนวสำรวจ (line transect) ตามแนวปะการังเพื่อศึกษาจำนวนประชากรเม่นทะเลหนามดำ *D. setosum* และศึกษาสัดส่วนการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการัง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

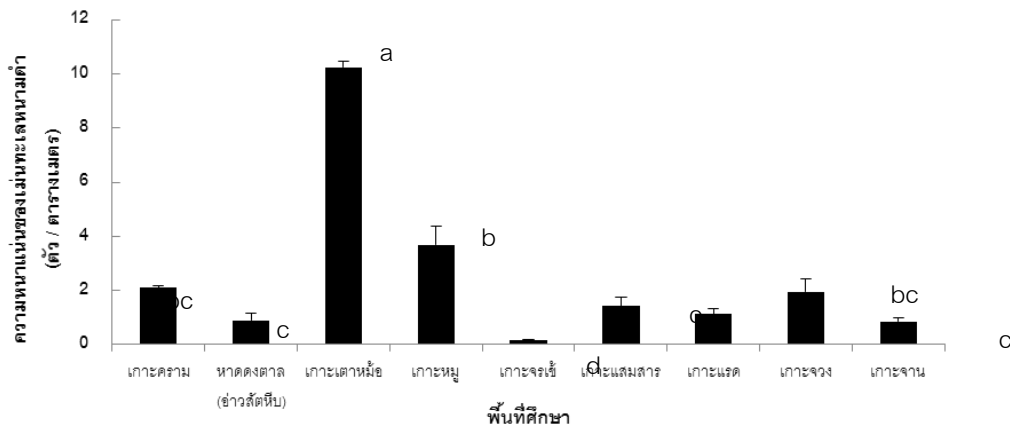
นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบบ One way ANOVA ในแต่ละตัวแปรเพื่อคำนวณความแตกต่างของจำนวนประชากรเม่นทะเลหนามดำ และสัดส่วน (เปอร์เซ็นต์) การครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการัง

ผลการวิจัย

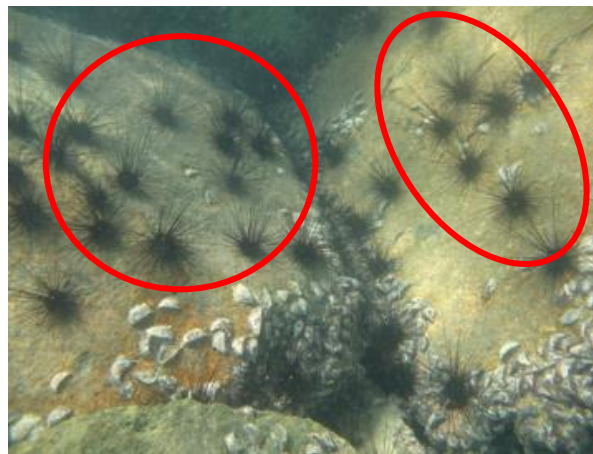
จำนวนประชากรของเม่นทะเลหนามดำ *D. setosum* ในแนวปะการัง บริเวณหมู่เกาะแสมสาร แสดงในภาพประกอบที่ 3 โดยพบจำนวนเม่นทะเลหนามดำโดยเฉลี่ย 3.05 ± 0.88 ตัวต่อตารางเมตร ซึ่งมีจำนวนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) ทั้งนี้ พบจำนวนเม่นทะเลมากที่สุดบริเวณเกาะเตาหม้อที่ 10.25 ± 0.20 ตัวต่อตารางเมตร และพบน้อยที่สุดที่บริเวณเกาะจรเข้ที่ 0.17 ± 0.04 ตัวต่อตารางเมตร (ภาพประกอบที่ 3 และ 4)

สำหรับสัดส่วนการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการัง (ภาพประกอบที่ 5) พบว่า แนวปะการังที่เกาะหมู่ เกาะจรเข้ และเกาะแรด มีเปอร์เซ็นต์ปะการังแข็งที่ครอบคลุมพื้นที่ดังกล่าวมากที่สุด ที่ 70.21 ± 1.49 , 56.69 ± 2.57 และ 54.01 ± 9.32 % ตามลำดับ ขณะที่มีเพียงเกาะจรเข้และหาดดงตาล (อ่าวสัตหีบ) เท่านั้นที่พบมีการครอบคลุมพื้นที่ของสาหร่าย (10.20 ± 4.45 และ 8.13 ± 4.72 % ตามลำดับ) ทั้งนี้ แนวปะการังที่เกาะเตาหม้อส่วนใหญ่เป็นพื้นหิน (61.25 ± 7.47 %) แต่แนวปะการังในพื้นที่อื่น ได้แก่ เกาะคราม เกาะแสมสาร เกาะจาน เกาะจวง และ หาดดงตาล (อ่าวสัตหีบ) พบซากปะการัง ทราญ/โคลน ครอบคลุมพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการประเมินลักษณะการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการังโดยรวมของหมู่เกาะแสมสาร (ภาพประกอบที่ 6) พบว่า พื้นที่แนวปะการังส่วนใหญ่ยังคงถูก

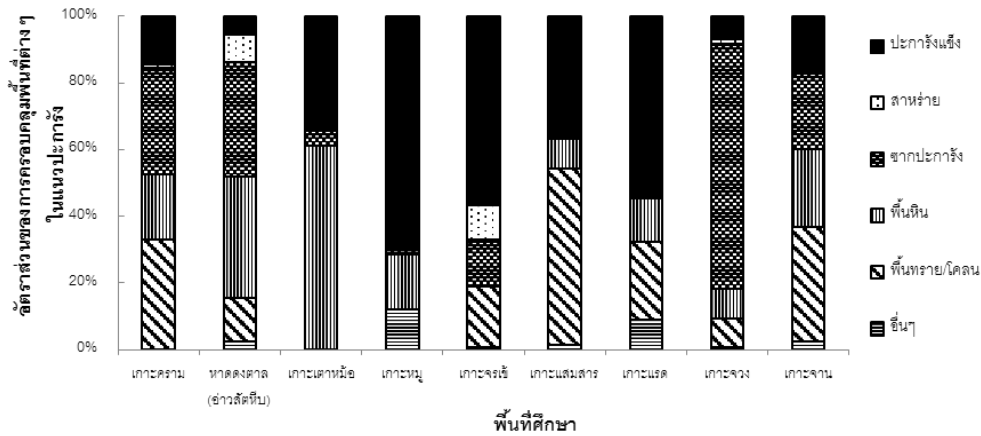
ครอบคลุมด้วยปะการังแข็ง (32.39 ± 4.65 %) แต่ไม่พบความแตกต่างจากการครอบคลุมด้วยซากปะการัง พื้นทราย/โคลน และพื้นหิน ที่มีสัดส่วนในการครอบคลุมที่ 23.48 ± 4.35 , 22.86 ± 3.25 และ 15.26 ± 2.25 % ตามลำดับ

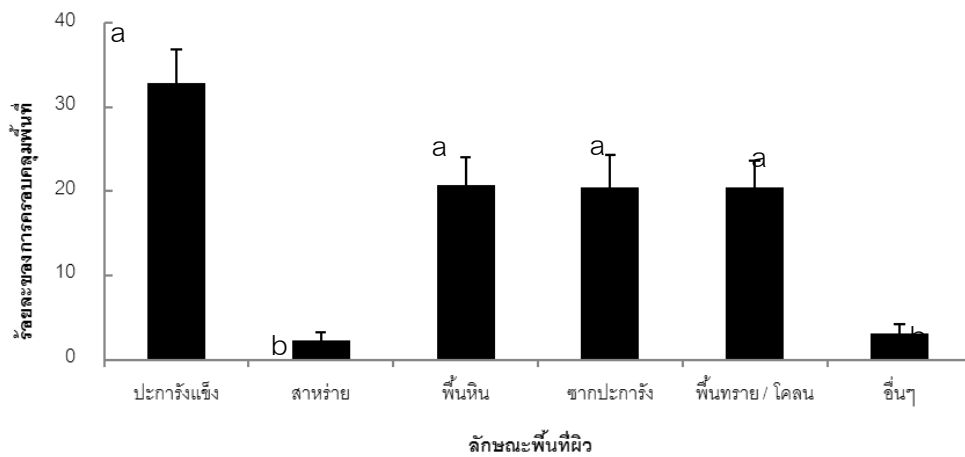
ภาพประกอบที่ 3 จำนวนประชากรเม่นทะเลหนามดำ *D. setosum* ในแนวปะการังของพื้นที่ต่าง ๆ บริเวณหมู่เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี (ตัวอักษร a – c แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$))

ภาพประกอบที่ 4 เม่นทะเลหนามดำ *D. setosum* บนโขดหิน บริเวณแนวปะการัง หมู่เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ภาพประกอบที่ 5 สัดส่วนการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการัง บริเวณหมู่เกาะแสมสาร อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี

ภาพประกอบที่ 6 สัดส่วนการครอบคลุมพื้นที่ของแนวปะการังโดยรวม บริเวณหมู่เกาะแสมสาร อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี (ตัวอักษร a - b แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$))

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาจำนวนประชากรเม่นทะเลหนามดำ *D. setosum* แสดงให้เห็นว่าบริเวณแนวปะการังของเกาะเตาหม้อ มีจำนวนเม่นทะเลหนามดำมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่อื่นอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพื้นที่ดังกล่าว เป็นแนวกันคลื่นที่ประกอบด้วยก้อนหินขนาดใหญ่ที่มีปะการังจำนวนมากขึ้นครอบคลุม จึงส่งผลให้สาหร่ายซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่ต้องอาศัยพื้นที่ในการลงเกาะมีปริมาณมากขึ้น ดังนั้น เม่นทะเลหนามดำซึ่งครูดกินสาหร่ายเป็นอาหารย่อมมีปริมาณมากขึ้นด้วยเช่นกัน (Tuya et al., 2001) ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรเม่นทะเลหนามดำในพื้นที่อื่นซึ่งมีการศึกษา

เช่น บริเวณเกาะค้างคาว อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี หรือที่แนวปะการังบริเวณเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งพบจำนวนประชากรเม่นทะเลดังกล่าวที่ 5.2 และ 1 – 2 ตัวต่อตารางเมตร ตามลำดับนั้น (Chavanich et al., 2012; Sangmanee et al., 2012) จากงานวิจัยนี้ จำนวนประชากรเม่นทะเลหนามดำที่เกาะเต่าหม้อมีปริมาณมากกว่าที่เกาะค้างคาว และเกาะเต่า 2 และ 5 – 10 เท่า ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการความแตกต่างของสัดส่วนพื้นที่ครอบคลุมของแนวปะการัง-บริเวณหมู่เกาะแสมสาร อาจเป็นผลมาจากความแตกต่างทางด้านภูมิศาสตร์ของพื้นที่ศึกษาแต่ละพื้นที่ เช่น บริเวณแนวปะการังที่เกาะจรเข้และเกาะแรด เป็นแนวปะการังที่ไม่เผชิญกับคลื่นลมมรสุมโดยตรง ทำให้ปะการังสามารถเจริญเติบโตและครอบคลุมพื้นที่บริเวณกว้างได้ ตรงกันข้ามกับแนวปะการังที่เกาะจวง เป็นแนวปะการังที่รับคลื่นลมมรสุมโดยตรง ทำให้ปะการังบริเวณนี้ส่วนใหญ่พังทลายจึงพบการครอบคลุมพื้นที่ของปะการังน้อยมาก (Done et al., 1996) อย่างไรก็ตาม การครอบคลุมพื้นที่ของปะการังอาจเป็นผลมาจากปัจจัยอื่นเช่นกัน เช่น จากกิจกรรมของมนุษย์ มลพิษทางทะเล รวมถึงการกัดกร่อนของสิ่งมีชีวิตในทะเล เป็นต้น (Cesar et al., 2004 และ Richmond, 1993)

คำขอบคุณ

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ โครงการอนุรักษ์พันธุพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ กองทัพเรือ ในการสนับสนุนพื้นที่และอุปกรณ์ภาคสนามในการศึกษา และขอขอบคุณ กลุ่มการวิจัยชีววิทยาแนวปะการัง ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการสนับสนุนการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- Bak, R.P.M. 1994. Sea urchin bioerosion on coral reefs: place in the carbonate budget and relevant variables. *Coral Reefs*, 13, 99-103.
- Buddemeier, R.W., Kleypas, J.A. and Aronson, R. B. 2004. *Coral reefs and global climate change*. Pew center on global climate change, Arlington
- Done, T.J., Ogden, J.C., Wiebe, W.J. and Rosen B.R. *Functional roles of biodiversity: a global perspective*. In Mooney, H.A., Cushman, J.H., Medina, E., Sala, O.E. and Schulze, E.D. (Ed.). *Biodiversity and ecosystem function of coral reefs* (pp. 393 - 429). John Wiley and Sons, England.
- Cesar, H., Burke, L. and Pet-Soede, L. 2004. The economics of worldwide coral reef degradation. Veenman Drukkers, Ede.

- Coppard, S.E. and Campbell. 2005. Distribution and abundance of regular sea urchins on two coral reefs in Fiji. *Micronesica*, 37, 249-269.
- Chavanich, S., Viyakarn, V., Adams, P., Klammer, J. and Cook, N. 2012. Reef communities after the 2010 mass coral bleaching at Racha Yai island in the Andaman sea and Koh Tao in the Gulf of Thailand. *Phuket Marine Biological Center Research Bulletin*, 71, 103-110.
- Freiwald, A., Fossa, J.H., Grehan, A., Koslow, T. and Roberts, J.M. 2004. *Cold-water coral reefs*. Swaingrove Imaging, Cambridge.
- Gregson, M.A., Pratchett, M.S., Berumen, M.L. and Goodman, B.A. 2008. *Relationships between butterflyfish (Chaetodontidae) feeding rates and coral consumption on the Great Barrier Reef*. *Coral Reefs*, 27, 583-591.
- Hopkins, A. 2009. *Marine invertebrates as indicators of reef health*. Imperial College, London.
- Jompa, J. and McCook, L.J. 2002. Effects of competition and herbivory on interactions between a hard coral and brown alga. *Journal of Experimental Marine Biology and Ecology*, 271, 25-39.
- Keesing, J.K. and Lucas, J.S. 1992. Field measurement of feeding and movement rates of the crown-of-thorns starfish *Acanthaster planci* (L.). *Journal of Marine Biology and Ecology*, 156, 89-104.
- Knowlton, N. 1992. Thresholds and multiple stable states in coral reef community dynamics. *American Zoologist*, 32, 674-682.
- Mokady, O., Lazar, B., and Loya, Y. 1996. Echinoid bioerosion as a major structuring force of Red Sea coral reefs. *Biological Bulletin*, 190, 367-372.
- Richmond, R.H. 1993. Coral reefs: present problems and future concerns resulting from anthropogenic disturbance. *American Zoologist*, 33(6), 524-236.
- Sangmanee, K., Suyhacheep, M. and Yeemin, T. The decline of the sea urchin *Diadema setosum* affected by multiple disturbances in the inner Gulf of Thailand. *Proceedings of the 12th International Coral Reef Symposium, Cairns, Australia*.
- Tuya, F., Martín, J.A., Reuss, G.M. and Luque, A. 2001. Food preferences of the sea urchin *Diadema antillarum* in Gran Canaria (Canary Islands, central-east Atlantic Ocean). *Journal of the Marine Biological Association of the United Kingdom* 81, 845-849.